
Talpa Ion

Generalizarea practicii judiciare cu privire la particularitățile examinării cauzelor cu privire la violența în familie

Respectiva notă informativă s-a efectuat de către Direcția sistematizare, generalizare a practicii judiciare și relații cu publicul, conform planului de activitate al Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți pentru anul 2021, ținându-se cont de importanța și actualitatea problemelor legate de aplicarea legislației la examinarea cauzelor cu privire la violența în familie, respectarea normelor de procedură la examinarea cauzelor penale de către instanțele de fond, având drept scop oferirea exemplului unor politici standard, proceduri și materiale de instruire care sunt destinate să ajute la soluționarea astfel de cauze, cu abordarea etapelor necesare pentru soluționarea lor cât mai corectă întru limitarea erorilor de drept material și procedural.

În ea se conțin datele referitor la soluționarea de către judecătorii Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți, a cauzelor penale parvenite spre soluționare în ordine de apel de la judecătoriile din raza de activitate a instanței de apel, ce țin de verificarea corectitudinii aplicării în cadrul judecării lor în fond a prevederilor legislației procesual- penale.

Pentru efectuarea generalizării nominalizate a fost selectat și studiat următorul cadru normativ:

- Codul penal al Republicii Moldova;
- Codul de procedură penală al RM;
- Codului familiei, aprobat prin Legea nr. 1316-XIV din 26.10.2000,
- Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45- XVI din 01.03.2007,
- Legii privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994,
- Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011 (în vigoare de la 14.04.2012),
- Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5-XVI din 09.02.2006,
- Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului;
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din data de 12.12.2005 „Cu privire la practica examinării cauzelor penale în ordine de apel” (cu toate modificărilor ulterioare);
- Fișele statistice de evidență a dosarelor penale aflate în procedura Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți și a deciziilor din PIGD pentru anul 2020.

Prezenta notă informativă are drept scop elucidarea momentelor discutabile, precum și depistarea erorilor care se comit la examinarea cauzelor ce vizează infracțiunile cu privire la violența în familie.

I. Aspecte generale privind infracțiunile cu privire la violența în familie.

Violența în familie reprezintă o problemă socială extrem de gravă, iar specialiștii o consideră o formă de tortură din cauza caracteristicilor sale. Impactul social al violenței în familie este extins, deoarece aceasta afectează nu numai victimele, dar și persoanele care sînt martore sau au cunoștința de situații de violență în familie. Violența în familie este una dintre formele de violență cel mai frecvent întîlnite, dar și una din cele mai îngrijorătoare, pentru că este mai puțin "vizibilă". În cele mai multe dintre cazuri, actele de violență au loc în spatele ușilor închise și sînt ascunse de către victimă, din cauza sentimentului de teamă față de agresor și de jenă față de societate. Mai mult chiar, un obstacol îl reprezintă și reticența statului și a organelor sale de a interveni într-o sferă considerată încă „privată”. Așa cum a arătat jurisprudența națională și internațională la acest subiect, fenomenul violenței în familie capătă amploare și nu cunoaște frontiere, nici limite de vîrstă și nu este caracteristic vreunui grup sau clasă socială.

Referindu-ne în continuare la practica internațională vis a vis de problemele ce apar în acest domeniu considerat privat, invocăm cîteva cauze relevante constatate de Curte cu impact similar chiar și mai grav. Spre exemplu în cauza *Kontrovà împotriva Slovaciei* (cererea nr. 7510/04). Pe 2 noiembrie 2002, reclamanta a formulat o plîngere penală împotriva soțului ei, pe care îl acuza că a agresat-o și a lovit-o cu un cablu electric. Poliția a sfătuit-o ulterior să-și retragă plîngerea, atunci cînd a mers la secția de poliție împreună cu soțul său. La 31 decembrie 2002, pîrîtul i-a împușcat mortal pe cei doi copii ai acestora, născuți în 1997 și în 2001. Curtea europeană a constatat încălcarea art. 2 (dreptul la viață) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului ca urmare a neîndeplinirii de către autoritățile statului a obligației de a proteja viața copiilor, precum și încălcarea art. 13 din Convenție (dreptul la un recurs efectiv), dată fiind imposibilitatea obținerii de despăgubiri de către mamă. În cauza *Opuz împotriva Turciei* (nr. 33401/02) 09.06.2009 Curtea a constatat încălcarea art. 2 (dreptul la viață) în ceea ce privește uciderea soacrei lui H.O și încălcarea art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante), în ceea ce privește faptul că statul nu a protejat-o pe soție. Turcia nu și-a îndeplinit obligația de a institui și de a aplica în mod eficient un sistem capabil să elimine violența domestică și să protejeze victimele. Autoritățile nu au recurs nici la măsurile de protecție de care dispuneau și au încetat urmărirea penală sub pretextul că era vorba despre „o problemă de familie”, ignorînd motivul pentru care au fost retrase plîngerile. Cadrul juridic ar fi trebuit să permită continuarea urmăririi penale chiar și în cazul retragerii plîngerilor. De asemenea, Curtea a constatat – pentru prima dată într-o cauză privind violența domestică – încălcări ale art. 14 (interzicerea discriminării), coroborat cu art. 2 și art. 3, pentru violențele suferite de cele două femei avînd legătură cu sexul acestora; violența domestică afecta în principal femeile, iar pasivitatea generalizată și discriminatorie de care au dat dovadă instanțele turcești crea un climat propice acestui tip de violență. În ciuda reformelor în domeniu (adoptarea Legii nr. 4320), indiferența de care justiția, în general, a dat dovadă în materie și impunitatea de care se bucurau autorii au relevat lipsa de motivație din partea autorităților turce de a lua măsurile adecvate pentru a remedia problema: poliția încerca să convingă femeile să-și retragă plîngerile, întîrzierile erau frecvente, iar instanțele atenuau asprimea sancțiunilor în numele onoarei sau al tradiției. În cauza *Bevacqua și S. împotriva Bulgariei* (nr. 71127/01) 12.06.2008 Curtea a constatat încălcarea art. 8 (dreptul la respectarea vieții de familie), cu motivarea că autoritățile bulgare nu au luat măsurile necesare pentru a-l sancționa și pentru a-l ține sub control pe soțul reclamantei.

De asemenea, Curtea a subliniat că faptul că litigiul dintre reclamantă și soțul său a fost considerat „de natură civilă” nu este compatibil cu obligația autorităților de a proteja viața de familie a reclamanților.

Violența împotriva femeilor constituie manifestarea unei relații bazate pe forță dintre bărbați și femei, care are drept consecință dominarea și discriminarea femeilor de către bărbați și împiedicarea dezvoltării pe deplin a acestora. Prin urmare, această definiție include diferite forme de violență împotriva femeilor și oferă un cadru pentru conceptualizarea violenței în familie.

Condiții care favorizează apariția actelor de violență:

- Disfuncții și carențe educative ale mediului familial
- Deficiențele mediului educațional
- Educația sexuală lacunară
- Carențele socio-economice
- Deficiențele mediului instituțional
- Creșterea gradului de permisivitate socială
- Incidența tulburărilor psihice

Ce este violența în familie?

Definiția pe care o dă legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie este următoarea: „Violența în familie reprezintă orice acțiune fizică sau verbală săvârșită cu intenție de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă o suferință fizică, psihică, sexuală sau un prejudiciu material.

Constituie, de asemenea, violență în familie împiedicarea femeii de a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale. În sensul legii, prin membru de familie se înțelege soțul, ruda apropiată și persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copil, dovedite pe baza anchetei sociale.

”Potrivit documentelor Consiliului Europei (Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Nr. R (85) cu privire la violența în familie), violența în familie reprezintă „orice act sau omisiune comisă în interiorul familiei de către unul dintre membrii acesteia și care aduce atingere vieții, integrității corporale sau psihologice sau libertății altui membru al acelei familii și vatamă de manieră gravă dezvoltarea personalității sale”.

Conceptul de „violență în familie” este amplu și cuprinde violența domestică (înțeleasă ca violență ce apare între parteneri, fie ei soți sau concubini), dar și violența asupra copiilor, bătrânilor sau altor rude.

În ce privește violența domestică, potrivit unor organizații guvernamentale care au efectuat studii privind acest fenomen în țara noastră, aceasta reprezintă o serie repetată de comportamente coercitive și de atac fizic, sexual și psihic pe care o persoană le manifestă față de partener, în scopul controlării și dominării acestuia, utilizând forța și/sau profitând de incapacitatea de apărare a victimei, ce apare în cadrul unei relații de cuplu. Aceasta include și abuzurile de tip economic și social. Este considerată violență domestică și cea făcută asupra fostei soții/partenere și în relațiile consensuale.

1 FORME DE VIOLENȚĂ 1. **Violența fizică** constă în atingeri sau contacte fizice dureroase, inclusiv intimidarea fizică a victimei. Abuzul fizic se manifestă prin comportamente precum cele ce urmează, dar nu se limitează la acestea: lovire cu palma, cu piciorul, cu pumnul, îmbrâncire, tras de haine, de păr, zgâriere, plesnire, desfigurare, provocarea de hematoame, contuzii, fracturi, arsuri, bătăi, izbirea victimei de pereți sau de mobilă, aruncarea de obiecte și folosirea armelor albe sau de foc, imobilizarea, legarea,

reținerea victimei, lăsarea victimei într-un loc periculos. Violența fizică include și distrugerea bunurilor care aparțin victimei sau pe care cei doi parteneri le stăpânesc și le utilizează împreună. În general, victimele violenței fizice în context familial sunt supuse mai multor acte de agresiune în decursul timpului. Efectele imediate ale violenței fizice sunt următoarele: vătămări corporale, provocarea de handicapuri sau chiar a morții victimei.

2. **Violența psihologică/psihică** (include violența emoțională și cea verbală): insulte, jigniri (referitoare la aspectul fizic, la capacitățile intelectuale sau la îndeplinirea responsabilităților pe care le are victima în cadrul familiei), amenințări, intimidare, șantaj emoțional, inducerea fricii, presiune continuă, teroare, privare de alimente sau de somn, discreditare în fața celorlalți. Denumită și „abuz emoțional”, violența psihologică este folosită pentru a manipula și controla; efectul este cumulativ în timp, cu consecințe grave pe termen lung pentru victimă. Literatura de specialitate indică faptul că acest tip de violență este un factor central în abuzul intrafamilial.

3. **Violența sexuală/Abuzul sexual** constă în orice contact sexual nedorit de către partener sau cu privire la care partenerul nu poate să-și exprime consimțământul valabil format. Contactul sexual fără consimțământ este considerat viol. Acest concept cuprinde violul marital, dacă relațiile dintre parteneri sunt oficializate, și violul în general, pentru alte tipuri de relații sexuale obținute fără consimțământ prin forță, amenințare și/sau constrângere. Formele de sex forțat sau degradare sexuală sunt următoarele: (a) continuarea activității sexuale atunci când victima nu este pe deplin conștientă, nu își dă acordul sau îi este teamă să dea un răspuns negativ; (b) vătămarea fizică a victimei în perioada actului sexual sau vătămarea organelor sale genitale, inclusiv prin folosirea de obiecte sau arme, intra-vaginal, oral sau anal; (c) obligarea victimei să întrețină relații sexuale fără protecție împotriva sarcinii sau a bolilor cu transmitere sexuală; (d) criticarea sexualității victimei și invocarea de apelative denigratoare sexual la adresa acesteia.

4. **Violența spirituală** adică subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituală prin.: interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie; interzicere, limitare, luare în derîdere sau pedepsire a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioase; impunere a unui sistem de valor personal inacceptabile; alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

5. **Violența economică** constă în privarea de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate; abuzul de variate situații de superioritate pentru a sustrage bunurile victimei; interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune; controlul inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune; refuzul de a susține familia; impunerea la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv a unui membru al familiei minor; alte acțiuni cu efect similar.

6. **Violența socială** reprezintă o formă de violență psihologică pasivă, care constă în controlul victimei, izolarea acesteia de familie sau de prieteni sau monitorizarea activităților acesteia și care are drept rezultat întreruperea sau insuficiența relațiilor sociale, precum și restrângerea accesului la informație sau asistență.

Prin urmare, violența împotriva femeilor cuprinde următoarele, fără a fi limitată la acestea:

→ Violența fizică, sexuală și psihologică ce are loc în familie, inclusiv bătăile, abuzul sexual al copiilor de sex feminin în cadrul casnic, violența legată de zestre, violul

marital, mutilarea genitală a femeilor, violența extra-maritală și violența care decurge din exploatare;

– Violența fizică, sexuală și psihologică ce apare în comunitate, inclusiv violul, abuzul sexual, hărțuirea sexuală și intimidarea la locul de muncă, în instituțiile de educație și în altă parte, traficul cu femei și prostituția forțată;

– Violența fizică, sexuală și psihologică comisă sau trecută cu vederea de către stat, oriunde apare aceasta.

Violența în familie este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată, după caz, din momentul producerii: suferinței fizice, vătămării ușoare a integrității corporale sau a sănătății; suferinței psihice; prejudiciului material sau moral.

Persoana căreia i s-a cauzat un prejudiciu moral, suportă suferințe psihice, sub forma unor modificări negative ale funcționării psihicului, sau suferințe fizice sub forma unor modificări ale funcționării biologice a organismului.

II. Analiza statisticii judiciare

În tabelul dat este redată informația referitor la dosarele parvenite din instanțele din circumscripția Curții de Apel Bălți și examinat în ordine de apel (1a-) pe infracțiunile cu privire la violența în familie pentru perioada anului 2020:

Judecătoria	Sediul	Total cauze parvenite	Total cauze soluționate	Fără modificări	Casat, hotărâre nouă	Rejudicare	Retras apelul	Rest 2014
Judecătoria Bălți	Sediul Sentral	11	10	5	5			1
	Sîngerei	6	3	3				3
	Fălești	3	2	2				1
Judecătoria Edineț	Sediul Central	9	7	5			2	2
	Briceni	2	2		2			
	Dondușeni	1	1	1				
	Ocnița	4	2		1	1		2
Judecătoria Soroca	Sediul Central	11	6	4	2			5
	Florești	4	3	2	1			1
Judecătoria Drochia	Sediul Central	6	6	3	3			
	Glodeni	2	2	2				
	Rîșcani	9	9	5	3		1	
TOTAL		68	53	32	17	1	3	15

În tabelul de mai jos este redată informația pe dosarele examinate de Judecătoria Colegiului Penal în perioada de 12 luni ale anului 2020 pe dosarele (1a-) infracțiunile cu privire la violența în familie:

Judecătoria CAB	Total cauze parvenite (dosare/persoane)	Total examinate (dosare/persoane)	Fără modificări (dosare/persoane)	Casat, hotărîre nouă (dosare/persoane)	la rejudecare	Retras	Rest la sfîrșitul perioadei (dosare/persoane)
Gh. Scutelnic	3	2	1	1			1
O. Moraru	8	6	3	3			2
I. Talpa	2	2	1	1			
S. Șleahțițki	9	8	5	3			1
A. Revenco	2	2	2				
Gh. Liulca	7	5	5				2
E. Rățoi	9	7	4	3			2
A. Rotaru	9	7	5	2			2
R. Burdeniuc	7	6	2	2	1	1	1
D. Pușca	3	2	1			1	1
O. Mironov	6	4	2	2			2
V. Pușcaș	3	2	1			1	1
TOTAL	68	53	32	17	1	3	15

III. Practica judiciară de soluționare a cauzelor.

În continuare vom analiza rezultatele practicii judiciare în urma studierii deciziilor emise de Colegiile Penale al Curții de Apel Bălți.

După cum putem vizualiza mai sus, în analiza statisticii judiciare, s-a constatat că, în general instanțele de fond aplică corect legislația în vigoare în privința acestui articol, dar totuși sunt strecurate unele erori procedurale și materiale care au dus la casarea soluțiilor emise de instanțele de prim nivel.

Din totalul de 53 cauze examinate, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți a casat total sau parțial 17 soluții a instanțelor de fond cu emiterea unei noi hotărâri, 1 cauză a fost remisă la rejudecare, iar cele mai răspândite temeuri de casare au fost menționate ca exemplu:

- Instanța de judecată incorect a individualizat pedeapsa.
- Instanța de judecată nu i-a asigurat inculpatului dreptul la apărare
- Casată în latura cheltuielilor judiciare.
- Casată sentința în urma înaintării cererii privind reducerea termenului de pedeapsă în legătură cu încălcarea drepturilor referitor la condițiile de detenție

- **Conform tabelului menționat mai sus, în perioada anului 2020 a fost remisă la rejudecare – 1 cauză penală din motivul că inculpatului nu i s-a asigurat dreptul la apărare.**

Ca exemplu poate servi cauza **1a-942/2019** în privința lui B.I. care prin decizia Curții de Apel Bălți din 04.03.2020 a fost casată integral sentința Judecătorei Edineț, Sediul Ocnița din 03.10.2019, cu remiterea cauzei la rejudecare.

Temeinicia sentinței de condamnare a fost contestată de către procuror, invocând încălcarea dreptul la un proces echitabil garantat de art.6 CEDO, și anume, nu a fost asistat de un avocat sau au fost încălcate prevederile art.33–35CPP.

Pe parcursul judecării cauzei penale în fond, instanța de judecată a admis erori la asigurarea dreptului la apărare.

S-a constatat, că G.O. în cadrul procesului penal a fost apărată de același avocat, iat potrivit art.72 al.(3) CPP RM apărătorul nu poate participa în procesul penal dacă a acordat anterior sau acordă în prezent asistență juridică unei persoane ale cărei interese vin în contradicție cu interesele persoanei pe care o apără.

Prin urmare, instanța de fond constatând circumstanțe care exclud participarea apărătorului, urma să înlătore avocatul din procesul penal în privința inculpatului, din moment ce a acordat anterior asistență juridică părții vătămate la momenmt și nu mai putea participa în procesul penal respectiv. Încălcarea dreptului la apărare constituie teme de casare a hotărârii judecătorești.

În concluzie Colegiul penal a considerat prin soluția sa, că instanța de fond a încălcat dreptul inculpatului la apărare, drept rezultat cauza a fost remisă la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

➤ **Un alt temei de casare a soluției instanței de fond a servit faptul că instanța a examinat și aprobat probele unilateral.**

Drept exemplu a soluției casate de instanța de apel servește dosarul **nr. 1a-603/19** din 01 iulie 2020 în privința lui M. I., care prin sentința instanței de fond a fost achitat de învinuirea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit.b) CP pe motiv că nu sunt întrunite elementele infracțiunii.

Sentința în cauză a fost contestată de către procuror, solicitând casarea soluției cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpatul să fie recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin.(3), lit.b) din Codul penal, solicitând și reluarea cercetării judecătorești.

Ca rezultat al cercetărilor judecătorești în instanța de apel, acordând părților posibilități egale în prezentarea și susținerea pozițiilor lor, Colegiul penal a ajuns la concluzia, că instanța de fond pronunțând sentința de achitare a lui M.I. pe capătul de învinuire în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) CP a adoptat o hotărâre ilegală, bazată în exclusivitate pe un șir de probe apreciate unilateral, care au fost rupte din context și sunt combătute de întreg ansamblul probant prezentat de partea acuzării.

Instanța de apel a ținut cont de scopul pedepsei penale întru restabilirea echității sociale, în urma căreia a luat o soluție de condamnare.

➤ **Drept temei de casare a sentinței de fond a servit faptul că instanța nu a ținut cont de toate criteriile de individualizare a pedepsei.**

Ca exemplu menționăm cauza penală nr.1a-84/20 în privința lui H.O., care prin decizia din 26.02.2020 a fost casată soluția cu agravarea față de inculpat a pedepsei închisorii stabilite de prima instanță.

Prin sentința Judecătoriei Edineț sediul Briceni H.O. a fost condamnat pentru concurs de infracțiuni prevăzute la art. 320¹ CP, coroborat cu art. 364/1 alin. (8) CPP la 8 luni închisoare și pe art. 201¹ alin. (2) lit. c) CP, coroborat cu art. 364/1 alin. (8) CPP la 4 ani închisoare, cu cumularea parțială a pedepselor numite conform alin. (1) art. 84 Cod penal, 2 ani 8 luni închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Dezacord cu sentința judiciară în latura blîndeții pedepsei penale și-a expus procurorul participant în instanța de fond, ce a atacat-o cu apel în termenul și modul prevăzut de art. 401 CPP, solicitând înnăsprirea ei pe fiecare din articole.

Temeinicia sentinței a fost verificată reieșind din argumentele aduse de către autorul apelului în raport cu materialul probant acumulat și cu cadrul legal existent.

Sanctiunea art. 320¹ CP prevede pedeapsa penală sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității de la 160 la 200 de ore sau închisoare de pînă la 3

ani. Sancțiunea art. 201¹ alin. (2) lit. c) CP prevede pedeapsa penală sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau închisoare de la 1 la 6 ani.

Prin sentința din 17.12.2019, cu aplicarea prevederilor art. 364/1 alin. (8) CPP, în privința inculpatului au fost stabilite pedepsele de 8 luni și respectiv 2 ani pentru comiterea infracțiunilor incriminate, fapt care, în opinia Colegiului, contravine prevederilor art. 78 CP.

Potrivit art. 78 alin. (1) CP, *În cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, pedeapsa principală se reduce sau se schimbă după cum urmează:*

a) dacă minimul pedepsei cu închisoare prevăzut la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod este mai mic de 10 ani, pedeapsa poate fi redusă pînă la acest minim

Alin. (3), În cazul în care există circumstanțe agravante se poate aplica pedeapsa maximă prevăzută la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod.

Instanța de fond i-a aplicat inculpatului pedeapsa fără a ține cont de prevederile legale indicate supra, precum și de circumstanțele cauzei, fiindu-i aplicată o pedeapsă ce nu corespunde caracterului și gradului de pericol social, personalității inculpatului și atitudinii acestuia față de cele comise.

Astfel, în situația în care prin sentință instanța de fond nu au fost stabilite circumstanțe atenuante pe caz, constatând totodată prezența circumstanțelor agravante la comiterea infracțiunilor, și anume săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, săvârșirea infracțiunii împotriva unui minor, care se datorează bolii, dizabilității ori altui factor, instanța de apel a conchis că este irațională stabilirea în privința lui H. O. a pedepsei definitive sub formă de 2 ani 8 luni închisoare.

Inculpatul a comis o infracțiune gravă, săvârșită împotriva unui minor care este invalid de gr. I din naștere, care nu se deplasează și nu se hrănește singur, cauzând părții vătămate minore vătămări corporale medii, profitând de incapacitatea părții vătămate de a se apăra de acțiunile infracționale ale inculpatului, din care fapt rezultă pericolul social deosebit de ridicat al faptelor penale săvârșite de inculpat.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel prin decizia din 26.02.2020 a admis apelul procurorului, cu agravarea față de inculpat a pedepsei închisorii stabilite de prima instanță, cu aplicarea prevederilor art. 364/1 alin. (8) CPP, i-a stabilit inculpatului pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 320¹ , 201¹ alin. (2) lit. c) CP pedepsele de 1 an, și respectiv 4 ani închisoare, pedepse care sunt echitabile faptelor comise și va atinge scopurile puse, ținând cont de gravitatea infracțiunilor săvârșite, lipsa circumstanțelor atenuante și prezența circumstanțelor agravante, consecințele comiterii infracțiunii, precum și de personalitatea inculpatului, care anterior a avut și alte atingeri cu legea penală. Totodată, la caz s-a aplicat și prevederile art. 84 alin. (1) CP, în vederea cumulării parțiale a pedepselor în rezultatul concursului de infracțiuni, stabilindu-i pedeapsa definitivă de 4 ani 6 luni închisoare.

În motivarea soluției adoptate pe caz, instanța de apel a reținut: lipsa proporționalității dintre faptele comise și pedeapsa stabilită, ce nu-și va atinge scopul scontat prevăzut de art. 61 Cod penal, de corectare și reeducare a condamnatului, în speță ce a săvârșit infracțiune gravă, ne fiind restabilit echilibrul dintre echitatea socială și măsura de constrângere statală ca mijloc de resocializare în vederea prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni.

Nu s-a ținut cont nici de prevederile art. 75 Cod penal ce se referă la criteriile generale de individualizare a pedepsei și neîntemeiat i-a stabilit inculpatului pedeapsa de 2 ani 8 luni închisoare pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art.320¹, 201¹ alin. (2) lit. c) CP, care este aproape de limita minimă a sancțiunilor articolelor corespunzătoare.

Din aceste considerente, instanța a admis apelul procurorului, cu agravarea față de inculpat a pedepsei închisorii stabilite de prima instanță, aplicându-i pedeapsa definitivă de 4 ani 6 luni închisoare.

Cu asemenea temeuri mai putem menționa decizia Curții de Apel nr. 1a-441/20 și 1a-496/20, s-au emis hotărâri noi cu reducerea pedepsei, ținându-se cont de persoanlitatea inculpatului.

➤ **Ca exemplu a soluției instanței de fond casate de către Curtea de Apel pe criteriile de individualizare a pedepsei putem menționa:**

1. Decizia nr.1a-708/20 din 26.01.2021 în privința lui C.I.

Prin sentința Judecătoriai Edineț, sediul Central din 01.12.2020, C.I. a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) CP, stabilindu-i pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în mărime de 120 u.c.

Contestarea soluției a survenit din partea procurorului, invocând pedeapsa prea blândă, menționând încălcări ale principiilor individualizării pedepsei penale.

Sub acest aspect Colegiul a remarcat prin decizia din 26.01.2021, că instanța de fond corect l-a recunoscut vinovat pe inculpat, însă eronat a concluzionat că în condițiile speței este oportună aplicarea pedepsei cu muncă neremunerată, neluând în considerare și neapreciind în mod cuvenit împrejurările cazului ce se referă la fapta infracțională. Or, inculpatul a săvârșit infracțiunea incriminată fiind în termen de probă dat fiind prin sentința Judecătoriai Edineț din 05.02.2020 condamnat în baza art. 152 alin. (2) lit. e) CP, aplicându-i pedeapsa sub formă de închisoare pe termen de 5 ani cu aplicarea art. 90 CP pe un termen de probă de 5 ani, acesta la data de 11.06.2020, prin acțiunile sale intenționate a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 201¹ alin. (1) lit. a) CP.

Colegiul Penal al Curții de Apel Bălți, prin soluția luată, a considerat că pedeapsa penală aplicată inculpatului a fost stabilită incorect și pentru aceasta este necesar ca în privința inculpatului să fie stabilită pedeapsă sub formă de închisoare cu executarea reală, izolarea acestuia de societate, fiind necesară în raport cu acțiunile comise, pericolul social al faptei și personalitatea inculpatului. Corectarea și reeducarea lui, precum și atingerea

celorlalte scopuri ale pedepsei, va fi posibil prin executarea reală a pedepsei cu închisoarea.

2. Ca exemplu mai servește decizia Curții de Apel Bălți din 15.07.2020 pe dosarul penal nr.1a-135/2020, în privința lui C.A. care prin sentința Judecătorei Drochia Sediul Rîșcani din 11.01.2020 l-a recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.201/1 al.(1) lit.a) Cod penal, coroborat cu art. 364/1 alin. (8) CPP, stabilindu-i pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe termen de 120 ore.

Dezacord cu sentința judiciară a în latura blîndeții pedepsei penale și-a expus procurorul participant în instanța de fond, care nu contestă calificarea acțiunilor inculpatului, însă consideră că sentința este ilegală și urmează a fi parțial casată din motivul aplicării pedepsei prea blînde.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel prin decizia din 15.07.2020 a admis apelul procurorului, cu agravarea față de inculpat a pedepsei sub formă de închisoare, în cazul din speță, este unica pedeapsă penală care corespunde gradului prejudiciabil (dăunător, negativ) al infracțiunii săvârșite de către C.A. și va preveni săvârșirea infracțiunilor analogice atât din partea ultimului, cât și din partea altor persoane.

Instanța de apel a concluzionat că motivul invocat în apel referitor la individualizarea pedepsei este întemeiat și astfel apreciind, că există temei legal pentru casarea sentinței în latura pedepsei penale, deoarece la soluționarea chestiunii respective nu s-a acordat deplină eficiență dispozițiilor art.art.7,61,75 Cod Penal RM, privitor la scopul pedepsei penale și criteriile generale de individualizare a pedepsei.

Având în vedere principiul prevăzut în art.4 Cod penal - umanismul legii penale, cât și prevederile art.61 alin.(2) Cod penal, Colegiul penal a ajuns la concluzia că nu este rațional ca inculpatul să execute pedeapsa închisorii real și va aplica prevederile art.90 Cod penal, cu dispunerea suspendării condiționate a executării pedepsei pe o perioadă de probațiune, deoarece careva interdicții la aplicare a normei date nu sunt și dîndu-i posibilitate reală inculpatului prin respectarea condițiilor probațiunii să îndreptățească încrederea ce i s-a acordat.

Drept exemplu de astfel de cauze cu soluții asemănătoare, cu agravarea față de inculpat a pedepsei sub formă de închisoare, servesc deciziile Curții de Apel Bălți: nr.1a-514/20, 1a-269/20 și 1a-644/20.

✓ Putem menționa că din numărul total de soluții casate de instanța de apel, o parte din sentințe sunt **casate în latura cheltuielilor judiciare** la cererile de apel înaintate de partea acuzării, ca exemplu putem menționa dosarul 1a-1a-535/19, 1a-604/19, 1a-657/19, 1a-805/19.

Este de menționat faptul că instanțele de fond în principiu examinează corect cauzele

Declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat. Sub acest aspect, se constată că, instanța de apel la emiterea deciziei în privința inculpatului Moraru Ion, nu a respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă și anume în partea ce ține de stabilirea cuantumului prejudiciului moral, menținând sentința instanței de fond prin care s-a dispus încasarea din contul inculpatului Moraru Ion în beneficiul părții vătămate Moraru Svetlana, a prejudiciului moral în sumă de 2 000 lei, or conform acțiunii civile, partea vătămată a solicitat încasarea prejudiciului moral în sumă de 100 000 lei. Astfel, Colegiul consideră că soluția instanței de apel este argumentată insuficient, deoarece aceasta și-a motivat soluția privind încasarea în beneficiul părții vătămate a pagubei morale în sumă de 2 000 lei, considerând că este una echitabilă vizavi de suferințele psihice suportate, doar prin faptul că suma solicitată de partea vătămată este una neîntemeiată și exagerată, fără a argumenta micșorarea cuantumului și fără a ține cont de faptul că cuantumul despăgubirilor stabilit, rezultă din necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit și să aibă un caracter compensatoriu, ținând totodată cont și de cuantumul prejudiciilor stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele similare, examinate în privința Republicii Moldova. De menționat că, hotărârile pronunțate de instanțele inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea și necesită a se menționa că, nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali, vagi, reprezintă motiv de casare. Nemotivarea ca o omisiune esențială apare astfel ca un viciu de procedură. Se reține că, legiuitorul a acordat prerogative instanței de judecată de a aprecia și determina cuantumului prejudiciului moral ce urmează a fi încasat, or art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, expres prevede că mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice, circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Totodată, despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare.

IV Concluzii și recomandări

La finele prezentei note rezultăm cu certitudine că violența în familie, este un subiect amplu și foarte des întâlnit în ultima perioadă. Prin studiul efectuat în generalizarea în cauză, suntem convingși că am cercetat și identificat majoritatea lacunelor și erorilor strecurate în procesul decizional al instanțelor inferioare, care va fi utilă la elaborarea recomandărilor și propunerilor teoretice și practice pentru facilitarea unui proces eficient și echitabil, respectându-se în același timp drepturile și libertățile fundamentale ale tuturor participanților la proces. Astfel, instanțele de judecată la rîndul lor, urmează să fie precaute la examinarea pricinilor legate de aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, să aplice corect normele de drept material și

procedural, să studieze minuțios toate circumstanțele pricinii, apreciind la modul cuvenit corectitudinea acțiunilor participanților la proces.

În continuare, rămâne actuală cerința privind respectarea constatărilor din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, ori, acestea nu relevă doar modalitatea corectă de aplicare și interpretare a normelor penale și procesual-penale, dar este și o garanție a respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, care trebuie să persiste pe parcursul întregului proces penal. Din aceste considerente, se accentuează necesitatea studierii aprofundate și aplicării în cauzele penale a practicii relevante a CEDO.

Pentru a întruni obiectivul diminuării erorilor judiciare asemenea celor sus menționate, care ar avea drept scop pronunțarea unor hotărâri judecătorești legale și întemeiate, precum și în scopul unei practici judiciare uniforme, având în vedere rezultatele generalizării în cauză, se propune:

1. De a discuta prezenta nota informativă în cadrul ședinței operative a Colegiului penal al Curții de Apel Bălți;

2. De a plasa informația nominalizată pe Pagina-WEB a Curții de Apel Bălți.

Prezenta notă informativă a fost executată de către :

Coordonator:
 judecătorul Colegiului
 penal al Curții de Apel Bălți

Burdeniuc Ruslana

Executat: Șef serviciu penal și contravențional I. Eremciuc